

Teema: Võrdne kohtlemine? – Inimõigused

Osa 1: Minu õigused

Mis on õigused? Kuidas need on tekkinud? Kuidas need igaühte meist puudutavad? Ning kuidas on õigused, soovid ja vajadused omavahel seotud? Käesolev osa annab ülevaate sellest, mis on inimõigused, kuidas need on kujunenud ja kuidas mõjutavad meie igapäevaelu.

Hoiatus! Õppetükk sisaldab linke YouTube'ile jt veebisaitidele. Väljaspoolsete veebisaitide sisu võib muutuda ja selle sobivust õpilastele tuleb kontrollida.

Käesoleva osa õpitulemused

Õpilased õpivad järgmist:

- mida õigused endast kujutavad;
- milline on tänapäevaste õiguste päritolu;
- millised on nendi enda õigused ja kohustused.

Õppematerjalid

Õppematerjal 1	Õiguste loetelu
Õppematerjal 2	Inimõiguste päritolu
Õppematerjal 3	Aga kui...?

Klassitöö 1: Mida tähendavad õigused

Meie ümber käib alati palju arutelusid õiguste teemal. Aga mis need õigused tegelikult on? Mida nad meie jaoks esindavad? Selle harjutuse eel näidake õpilastele järgnevat ÜRO lühifilmi inimõigustest. Seejärel tehke üks sein klassiruumis tühjaks. Paluge õpilastel valida iseseisva töö käigus välja üks kuni kolm õigust, mida nad peavad isiklikel põhjustel väga oluliseks. Paluge neil kirjutada iga valitud õigus kleebitavaale märkmepaberile. Seejärel paluge neil näidata oma valikuid sõpradele ja kleepida paberid seinale, selgitades soovi korral, kuidas iga õigus nende igapäevaelu mõjutab. Kui neil on raske alustada, jagage välja õppematerjal 1 õiguste loeteluga.

<https://www.youtube.com/watch?v=JpY9s1Agbsw>

Klassitöö 2: Õiguste kategooriad

Missugused on õiguste eri liigid? Kas võime konkreetsete õiguste puhul näha mingeid seaduspärasid või kategooriatesse jaotumist? Paluge õpilastel märkmepaberid ümber paigutada, nii et tekiksid temaatilised rühmad. Selleks võivad nad valida kategooriad oma äranägemise järgi. Kui see ülesanne on valmis, paluge neil anda eri rühmadele nimetused. Kiitke neid nende oma „Õiguste seina“ loomise eest. Arutage nendega, kas see ülesanne oli kerge või raske. Laske neil oma vastuseid selgitada.

Rühmatöö 1: Kas õigused kuuluvad teatud juhtudel ainult osale inimestest?

Arutage õpilastega erinevusi vähemuste õiguste ja inimõiguste vahel. Selleks ülesandeks jagage klass neljaks enam-vähem võrdse suurusega rühmaks. Alustuseks kirjutage tahvlile lause: „Õigused on kõikide, mitte ainult teatavate rühmade kaitseks” ning paluge neil seda rühmades arutada. Iga rühm peab ütleva, kas ta on selle lausega nõus või mitte, ja miks. Seejärel võite paluda neil täiendada „Õiguste seina” nende õigustega, mis varem märkimata jäid. Selleks et neil oleks rohkem teavet oma seisukohtade toetuseks, peaks rühmadel olema võimalik kasutada inimõiguste ülddeklaratsiooni (olemas eri keeltes) ning järgmisi õppematerjalide pakette:

Minorities' rights

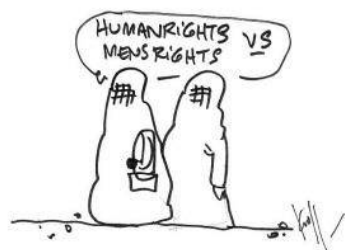
Children

Indigenous peoples

Women's rights

LGBTI

<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/SearchByLang.aspx>

Klassitöö 3: Õiguste kronoloogia

On oluline, et õpilased mõistaksid, et õigused ei ole alati olemas olnud. Need loodi konkreetsete sündmuste või olukordade tulemusena või kohandati neid läbi aegade ja need arenesid. Paluge neil valida „Õiguste seinalt“ üks õigus ja avaldada mõtteid selle üle, missugused sündmused võisid viia selle kehtestamiseni. Oli see revolutsioon? Või midagi seoses Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga või orjuse kaotamisega või mõne muu episoodiga ajaloost. Mõne õiguse tagamaad on ilmselged, kuid teiste puhul võib lugu olla keerulisem. Et õpilasi selles töös aidata, jagage neile õppematerjal 2 inimõiguste päritolu kohta.

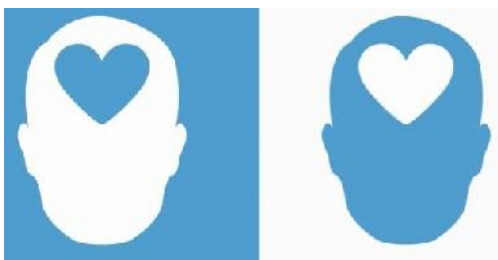
Klassitöö 4: Õiguse sünd

Tänapäeval on õigustel juriidiline aspekt. Aga kuidas oli vanasti, enne kui konkreetseid õigusi hakati juriidiliselt kinnitama? Paluge õpilastel mõelda isikutele või vähemusrühmadele, kellel on olnud enne vastavate õiguste kehtestamist juriidilisi ja/või sotsiaalseid probleeme, või on neid tänaseni. Võite anda neile vihjeid, näiteks: naiste valimisõigus, naiste ja laste väärkohtlemine, lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste diskrimineerimine. Võite suunata neid ka Amnesty Internationali lehele **Naistevastane vägivald**, klikkides järgmisel lingil:

<http://www.amnestyusa.org/our-work/issues/women-s-rights/violence-against-women/violence-against-women-information>

Võite näidata ka järgmist ÜRO filmiklippi:

https://www.youtube.com/watch?v=XvpHn_zdkTY

Klassitöö 5: Vajadused versus õigused versus vajadused

Võime öelda, et meil on vedanud, kuna elame ühiskonnas, kus õigusi austatakse. Kas see austamine on aga enesestmõistetav? Esitage õpilastele moraalne stsenaarium: kujutlege, et teie linna või elukohta ähvardab oht. Missugustest õigustest te oleksite nõus avaliku julgeoleku tagamiseks loobuma? Töö alustamiseks jaotage õpilastele õppematerjal 3. Selgitage, et õpilastel tuleb tulla

EUROOPA AJALOO MAJA

tagasi „Õiguste seina” juurde ja jagada märkmepaberid ümber kahte peamisse kategooriasse – need, millest nad mingi hinna eest ei loobuks, ja need, mida nad oleks valmis ohverdama. Paluge neil töötada koos, et jõuda lõpplahenduseni. Tulemus on põhimõtteliselt nende ettepanek valitsusele või võimuorganitele selle kohta, millistest õigustest nad oleks nõus ilma jääma ja millistest mitte. Kui nad on lõpetanud, paluge neil oma valikut põhjendada; seejärel selgitage, et valitsus ei nõustu nende õiguste valikuga ja soovib kehtestada rangemaid meetmeid. Nüüd tuleb neil minna tagasi selliste õiguste rühma juurde, millest nad mingil juhul ei loobuks, ning jätta neist alles ainult 50 % ja viia ülejäänud teise kategooriasse. Jätkake tegevust, kuni õpilased ei ole enam nõus ühestki õigusest loobuma. Küsige, kas see oli nende jaoks raske ülesanne ja miks.

Nüüd on aeg kokkuvõtvaks aruteluks õpilastega. Küsige neilt: kui kaugele oleme valmis minema tagamaks, et meil on kõik, mida vajame? Võite teha ka salajase hääletuse ja küsida, kas õpilased valiksid pigem juurdepääsu põhiõigustele, nagu toit, peavari, töökoht jne, loobudes teistest ühiskondlikest õigustest, nagu väljendus- ja sõnavabadus, usuvabadus jne. See on keeruline dilemma, mida õpilased peavad hoolikalt kaaluma!

